

Sõjalise kaitse arengukava

2009 - 2018

KAITSEMINISTEERIUM
TALLINN
2009

EESSÕNA

1. Esimese pika-ajalise sõjalise kaitse arengukava valmimine on oluline samm Eesti kaitseplaneerimise korrastamiseks. Täna­sest julgeoleku- ja kaitsepoliitiliste strateegiadokumentide hierarhiast on puudunud oluline lüli, mis seob strateegilisel tasandil seatud eesmärgid kesk-pika perioodi arendustegevuste ja investeerimisotsustega. Seni on seda rolli täitnud Kaitsejõudude struktuur ja arenguplaan kuni aastani 2010 (KSAP 2010), mille koostamine 2004 aastal oli märk Eesti valmisolekust lõimuda NATO liitlaste arusaamadega sõjaliste võimete arendamisest. Samas oleme jõudsalt lähenemas seni kehtiva plaani ajahorisondile, mistõttu on vajalik seada uued sihid tulevikku. Käesolev dokument koondab endas Eesti tänase riigikaitse­lise mõtlemise ja meie liitlaste poolt kasutatava kaitseplaneerimise meetodika. Dokument on koostatud tihedas koostöös kõigi asjaomaste ekspertidega, mis on aidanud kaasa nii tsiviil- kui militaarkompetentside paigutumisele oma õigetele kohtadele demokraatliku riigi kaitseplaneerimise mudelis. Seetõttu tuleb rõhutada lisaks väljatöötatud konkreetsetele arengueesmärkidele ka läbitud protsessi väärtust. Loodud on hea lähtepositsioon Eesti riigikaitse uute kvaliteetide saavutamiseks.

DOKUMENDI RAAMISTIK

2. Sõjalise kaitse arengukava 2009-2018 (Arengukava) annab ülevaate kaitseplaneerimise protsessist ja selle meetodikast, planeerimise käigus tuvastatud võimevajadustest, võimelünkadest ja prioriteetsetest arengueesmärkidest kümne aasta perspektiivis. Hinnatud on julgeoleku- ja kaitsepoliitiliste eesmärkide saavutamiseks vajalike võimete maksumust ning prioriteetsust. Käesolev dokument määratleb sõjalise riigikaitse tegevusvaldkonna arengueesmärgid kuni aastani 2018, mille rakendamine läbi investeerimisotsuste täpsustatakse iga-aastaselt uuendatava kesk-pika perioodi sõjalise kaitse tegevuskavas. Kooskõlas kaitseplaneerimisprotsessi dokumentide tsükliga on vajalik Arengukava uuendada aastal 2012 või julgeolekukeskkonna olulisel muutumisel.

KOKKUVÕTE

3. Eesti kaitseplaneerimise senist arengut on iseloomustanud ideaalse plaani otsingud, mis suudaks lahendada kõik sõjalise riigikaitse valdkonna ees seisvad küsimused. Samal ajal on selge, et piiratud ressursside ja muutuvate julgeolekuriskide taustal on pigem vaja korrastatud protsessi, mis suudab pakkuda ühekordsete lahenduste asemel ajaga kaasas käivaid lahenduskäike Eesti sõjalises riigikaitstes – „evolutsioon revolutsiooni asemel“.
4. Tänapäevaks oleme jõudnud selge nägemuseni, kuidas peaks olema üles ehitatud Eestile sobilik kaitseplaneerimise mudel, mis arvestab Eesti kui väikeriigi eripärasid ning samal ajal vajadust olla koostegutsemisvõimeline meie liitlastega ühiste väärtuste kaitsel. Arengukava ei ole selles kontekstis dokument, mis annab vastuse kõikidele tänapäevastele ja nähtavas tulevikus võimalikele tekkivatele väljakutsetele sõjalise riigikaitse valdkonnas. Arengukava on vahend, mis teisendab tänapäevased strateegilised julgeoleku- ja kaitsepoliitilised valikud sõjalise riigikaitse valdkonna väevõimeteks ning vastavateks arendusprogrammideks etteantud ressursi- ja ajaraamistikus.
5. Arengukava koostamise kaitsepoliitiliseks aluseks on kehtivad strateegiadokumendid - Julgeolekupoliitika alused (2004), Sõjalise kaitse strateegiline kava (2005), NATO Strateegiline kontseptsioon (1999), NATO Laiapindne poliitiline juhised (2006) ja Euroopa Liidu Julgeolekustrateegia (2003).
6. Eesti sõjalise riigikaitse peamised alused on liikmelisus NATO ja esmane iseseisev kaitsevõime, mis koos toimides loovad agressiooni ärahoidmiseks piisava heidutuse ja ohjelduse. Eesti sõjaline kaitse on kavandatud Põhja-Atlandi lepingu artiklis 5 ettenähtud kollektiivkaitse operatsioonina koostöös liitlasvägedega.
7. Arengukava esimese sammuna koostati Sõjalise kaitse strateegilise kava ning uusima strateegilise ohuhinnangu alusel stsenaariumid, millede lahendamine eeldab kaitseväge ja Kaitseliidu rakendamist. Stsenaariumid hõlmasid operatsioonide kogu tegevusintensiivsuse spektri. Stsenaariumide alusel viidi läbi sõjaline operatiivanalüüs, mille tulemusena arendati välja detailsemad planeerimissituatsioonid ja selgitati välja püstitatud ülesannete täitmiseks vajalikud sõjalised võimed, võttes arvesse ette antud eeldused, piirangud ja välistused. Hetkeolukorra võrdlemisel võimevajadustega määratleti võimelüngad, st puuduolevad väevõimed. Tuvastatud väevõimed prioriteeriti, lähtudes ohuhinnangu riskianalüüsist ja väevõimete kasutatavusest planeerimissituatsioonide lahendamisel. Järgnenud programmimise etapis määrati kindlaks väevõimete soovituslikud arendustasemed ja ressursivajadus vastavate

tasemete saavutamiseks. Programmimise tulemusel tuvastati väevõimed, mis on: vajalikud, kuid nõuavad Eesti poolt väljaarendamiseks ebalproportsionaalselt palju ressursi ja on üksnes saavutatavad läbi koostöö NATO ja/või liitlastega; vajalikud, kuid mille arendamine ei mahu kümneaastasessse ressursiraamistusse; vajalikud ja mille arendamine on võimalik käivitada kümneaastases ajaraamis.

8. Rahalise ressursi planeerimiseeldusena on võetud aluseks kaitsekulude suurendamine tasemele 2% sisemajanduse koguproduktist (SKP) aastaks 2010 ja sama taseme säilitamine.
9. Personaliressursi vajaduse osas näeb Arengukava planeerimisperioodil ette iga-aastast kaadrikaitseväelaste arvu kasvu ca 125 inimese võrra. Arengukava eesmärkide saavutamiseks on prioriteetne Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste (KVÜÕA) ning Kaitseväe Võru Lahingukooli (KVLK) väljaõppemahu ning Kaitseliidu võitlusvõimelise liikmeskonna oluline suurendamine. Staabi- ja vanemohvitseride kvalifikatsiooni tõstmisel on prioriteediks Balti Kaitsekolledži edasine arendamine ja Eesti kui võõrustajariigi kohustuste täitmine.
10. Ajateenistus säilib peamise üksuste mehitamise alusena ja toimib kaadrikaitseväelaste värbamisväljana. Arengukava koostamise osana läbiviidud ajateenistuse analüüs näitas, et tänane ajateenistuse mudel on otstarbekas säilitada ka nähtavas tulevikus.
11. Arengukava näeb ette jätkuvat Eesti sõjaliste võimete ja üksuste panustamist NATO, Euroopa Liidu ja/või tahtekoalitsioonide juhtimisel läbiviidavatesse riigivälistes operatsioonidesse Eesti julgeolekupoliitiliste eesmärkide saavutamiseks. Planeerimiseeldusena on lähtutud NATO vägede kasutatavuse suurendamise nõuetest. Riigivälistel operatsioonidel osalemine on kaitseväe ja Kaitseliidu jaoks oluline arengumootor.
12. Kõiki Arengukavas käsitletud väevõimeid analüüsiti ja hinnati vastavalt NATO võimenõuetele, mis loob paremad eeldused sõjaliste võimete ühildatavuseks liitlastega. Kollektiivses kaitseplaneerimises kokkulepitud kohustused NATOga koostegutsemisvõimeliste väevõimete ja üksuste väljaarendamiseks on täidetavad ning läbi kavandatud arendustegevuste luuakse juurde uusi kasutatavaid väevõimeid, mille deklareerimises kollektiivkaitse osana on edaspidi võimalik liitlastega kokku leppida. Arengukava raames loodavate väevõimete ja üksuste siirdavus lepitakse kokku koostöös Välisministeeriumiga sõjalise kaitse tegevuskava koostamise käigus.

13. Eesti panuse suurendamiseks NATO kollektiivse julgeoleku tagamisel on prioriteetne arendada välja NATO Kooperatiivne Küberkaitse Kompetentsikeskus (K5) kui organisatsioon, mis koondab küberjulgeoleku kompetentsi ja aitab kaasa NATO ja liikmesriikide sõjaliste võimete arendamisele küberkaitse valdkonnas.
14. Arengukava kohaselt suurendatakse investeeringuid erinevate juhtimis-, luure-, seire-, ja sidesüsteemide arendamisse. Kaasaegsete juhtimis-, luure-, seire- ja sidevõimete loomine on strateegilise tähtsusega arengueesmärk, mille täitmine võimaldab suurendada eelhoiatusaega erinevateks situatsioonideks valmistumisel ning tagada kriisi- ja sõjalukorras kaitseväge üksuste juhtimis- ning otsustusprotsesside kiiruslik ülimuslikkus ja kõrgem sooritusvõime.
15. Õhuturbe valdkonnas jätkab Eesti omapoolseid investeeringuid selleks, et võimaldada õhuturbe teostamist hävitajate baseerumisega Ämari Lennubaasis. Planeeritud on kanda õhuturbe teostamisega seonduvad kulud liitlastega kokkulepitud mahus. Jätkuvalt on oluline omada läbi õhuturbevõime NATO liitlaste nähtavat kohalolekut Eesti territooriumil ja õhuruumis.
16. Sõjalise riigikaitse prioriteediks on õhukaitse tagamiseks vajalike väevõimete välja arendamine. Arengukava kohaselt arendatakse välja piiratud mahus mobiilne kesk-maa õhutõrjevõime ja tugevdatakse olemasolevat maaväge lähimaa õhutõrjevõimet läbi täiendavate relvasüsteemide hanke ja uute õhutõrjeüksuste loomise.
17. Maismaa-operatsioonide teostamise väevõime arenguprioriteet on kõrges valmisolekus oleva jalaväebrigaadi väljaarendamine ja saavutatud taseme hoidmine. Jalaväebrigaadi valmiduse tõstmiseks nähakse ette valmisolekureservi määratud üksuste reservisoleku aja pikendamist. Täiendavate meetmetena suurendatakse planeerimisperiodil oluliselt reservõppekogunemiste mahtu, korrastatakse reservi arvestus ja formeerimis- ning mobilisatsioonisüsteem. Parandatakse pataljoni taseme juhtide väljaõpet ja kvalifikatsiooni alalhoidmist.
18. Arengukava näeb ette vajadust mehhaniseeritud üksuste arendamiseks, mille ülesandeks on maismaa-operatsioonide toetamine. Programm käsitleb tankide või jalaväe lahingumasinate soetamist jalaväebrigaadi koosseisu vähemalt ühe pataljoni mahus.

19. Tankitõrjevõime edasine tugevdamine on Arengukava kohaselt prioriteetne ülesanne. Arengukava näeb ette planeerimisperioodil olemasolevate tankitõrje relvasüsteemide kaasajastamist ja hanget. Kavas on luua täiendavad tankitõrjeüksused kaitseväes ja Kaitseliidus.
20. Kaitseliit on peamine maakaitsestruktuuri väevõimete kandja. Kaitseliidu arenguprioriteetid planeerimisperioodil on võitlusvõimelise liikmeskonna suurendamine, sõjaliste operatsioonide läbiviimiseks vajaliku juhtimisvõime loomine pataljoni ja kaitseringkonna tasandil, kiirreageerimisüksuste arendamine ja lahingulise sooritusvõime parandamine.
21. Kaitseliit keskendub lahingkompaniide, sisekaitsekompaniide ja formeerimisstruktuuri üksuste ettevalmistamisele. Arengukavas kavandatud meetmed võimaldavad Kaitseliidul kujuneda veelgi tõsiseltvõetavama sõjalise heidutuse kandjaks võimalikule vastasele.
22. Mereoperatsioonide ja õhuoperatsioonide osas näeb Arengukava ette võimearenduse keskendumist väevõimetele, mis on eelkõige vajalikud kriisi ennetamiseks ja vältimiseks ning vastuvõtva riigi toetuse (HNS – *Host Nation Support*) tagamiseks.
23. Mereoperatsioonide valdkonna uute arenguprogrammidena näeb Arengukava ette kiirkaatrite hanget territoriaalvete kaitse tugevdamiseks ja mereseire tõhustamiseks, samuti mereväe juhtimisvõime ja kallas-laev side arendamist.
24. Arengukava koostamisel on tuvastatud vajadus transpordikopterite programmi käivitamiseks. Peamiseks eesmärgiks on rahuaegset kiirreageerimisvõimet kandvate üksuste taktikaline transport, vaatlus- ja tuvastuslennud ning meditsiinilise evakuatsioonivõime loomine.
25. Arendustegevuste elluviimise tulemusena on eesmärgiks planeerimisperioodi lõpuks välja arendada liitlasvägedega koostegutsemisvõimeline ja NATO väekasutatavuse kriteeriumitele vastav kaitseväge ja Kaitseliit, mis omavad potentsiaalse vastase jaoks olulist heidutusvõimet ja suutlikkust kriisiolukorra eskaleerudes täita püstitatud ülesandeid.

26. Planeerimisperioodi lõpul on kaitseväge rahuaegne koosseis kuni 4000 kaadrikaitseväelast. Kaitseväge sõjaaja suurus on kuni 25 000 kaitseväelast, millele lisanduvad Kaitseliidu baasil moodustatud üksused.